

COVID-19'UN KÜRESEL ENERJİ SEKTÖRÜNE ETKİSİ

Tüm dünyada COVID-19 nedeniyle yaklaşık 8 milyon vaka teyit edilmiş ve 435.000'den fazla insan ölmüştür.

Pandeminin yayılmasını önlemek için hükümetler birçok sosyal ve ekonomik faaliyete kısıtlamalar getirmiştir. Bunlar arasında birçok sosyal mekanın kısmi veya tamamen kapanması, gündüz sokağa çıkma yasağı, eğitim kurumlarının ve zorunlu olmayan işletmelerin kapatılması ve halka açık toplantıların yasaklanması yer alıyor.

Küresel GSYİH'nın yaklaşık %60'ini temsil eden 4,2 milyar insan veya küresel nüfusun %54'u tamamen veya kısmi sosyal izolasyona maruz kalmıştır ve küresel nüfusun neredeyse tamamı izolasyon önlemlerinden etkilenmektedir.

HAFTALIK ENERJİ DÜŞÜŞÜ

Günlük verilerin Nisan ortasına kadar analizi:

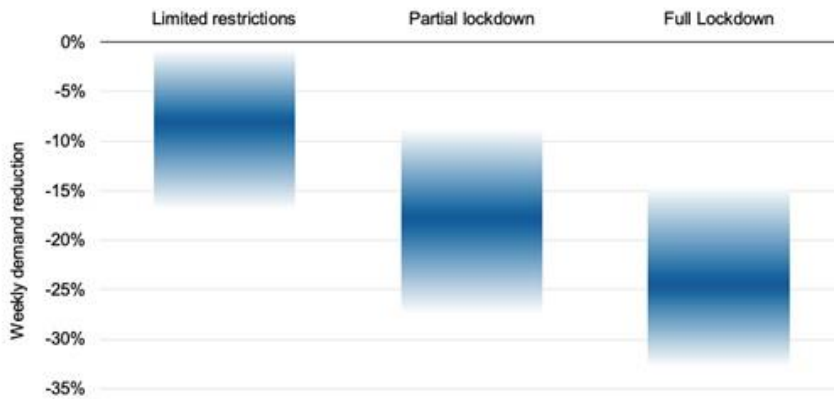
Tam izolasyondaki ülkeler haftalık enerji talebinde ortalama %25 düşüş yaşıyor.

Kısmi kapalı ülkeler, haftalık enerji talebinde ortalama %18'lik bir düşüş yaşıyor.

Sınırlı kısıtlamalara sahip ülkeler, haftalık enerji talebinde ortalama %10 düşüş göstermektedir.

Küresel enerji talebinin üçte ikisinden fazlasını temsil eden 30 ülke için toplanan günlük verilere göre, taleplerdeki ciddi düşüşler izolasyon süresine ve kesinliğine bağlıdır.

Covid-19 ve İzolasyon Önlemlerinin Haftalık Enerji Talebine Etkileri

KÜRESEL ENERJİ TALEBİ

Küresel petrol talebi 2020 yılının ilk çeyreğinde %3,8 veya 150 milyon ton petrole eşdeğer düşüş gösterdi. 2020 yılı tamamı için öngörülen küresel petrol talebi düşüş yüzde 6 olarak öngörülüyor ve bu son 5 yıldaki küresel petrol talebi genişlemesinin tamamına tekabül ediyor.

Etkinin büyük bir kısmı, kısmi ve tam izolasyonun mecburi tutulmaya başlandığı Mart ayında Avrupa, Kuzey Amerika ve başka yerlerde görülmeye başladı.

Dünya genelinde, Mart ortası ile Nisan sonu arasında, tam veya kısmi izolasyon altında enerji kullanımının payı %5'ten %52'ye fırladı.

Tüm yıla baktığımızda, aylarca süren hareketlilik ve sosyal ve ekonomik faaliyetler üzerindeki kısıtlamaların neden olduğu yaygın bir küresel durgunluğun enerji üzerindeki etkilerini ölçen bir senaryoyu inceliyoruz.

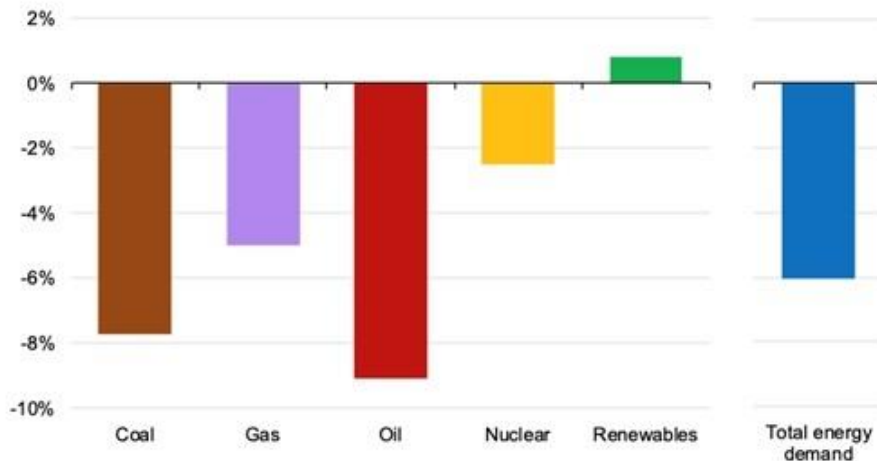
Bu senaryoda, izolasyondan kaynaklanan küresel durgunluktan toparlanma kısmı ve kademelidir ki makroekonomik politikalardaki çabalara rağmen devam eden ekonomik kayıplar hala sürmektedir.

Böyle bir senaryonun sonucu, enerji talebinde gerçekleşecek yıllık %6'lık düşüş 70 yılın rekoru olarak kayıtlara geçecektir.

COVID-19'un 2020'de enerji talebi üzerindeki etkisi, 2008 mali krizinin küresel enerji talebi üzerindeki etkisinden yedi kat daha fazla olacaktır.

2020 birinci çeyrekte talepte yaşanan tüm düşüş, tek başına COVID-19'a verilen yanıtın bir sonucu değildir. Kuzey yarımküre kışın çoğunda ortalama hava koşullarından daha ılımlı devam etmesi de talebi aşağı çekti.

Enerji Talebinde Öngörülen Dağılım (2019-2020 Mukayesesi)

KÜRESEL KÖMÜR TALEBİ

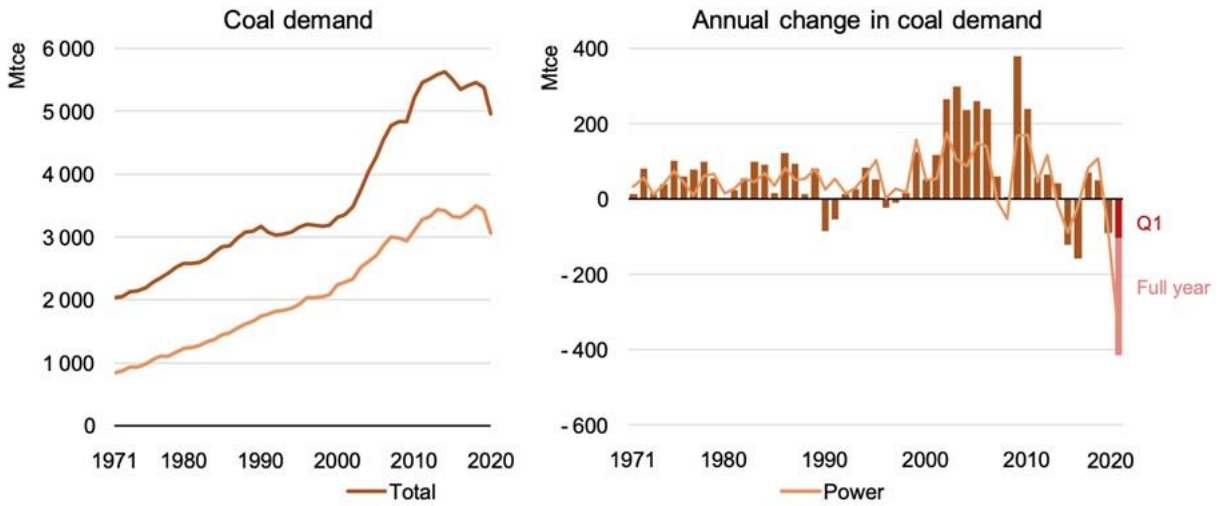
Küresel kömür talebi, 2019'un ilk çeyreğine kıyasla %8 oranında azalarak ciddi bir düşüş yaşadı. Bu düşüşü 3 ana nedene dayandırmak gerekiyor.

- Kömür bazlı bir ekonomi olan Çin Halk Cumhuriyeti COVID-19'un ilk çeyrekte en fazla zorladığı ülke oldu;
- Kömüre kıyasla ucuz gaz ve yenilenebilir kaynaklardaki sürekli büyüme;
- Kuzey yarımküre'de hakim olan ılıman kış şartları

Elektrik talebindeki yıllık beklenen yüzde 5 düşüş dikkate alındığında kömür talebi yıllık bazda %8 üzerinde bir düşüş gösterebilir.

Fakat Çin'de sanayi ve elektrik üretimi için oluşan kömür talebindeki toparlanma, başka ülkelerdeki düşüşleri dengeleyebilir.

Küresel Kömür Talebi ve Enerji Üretiminde Kömür Talebindeki Yıllık Değişim

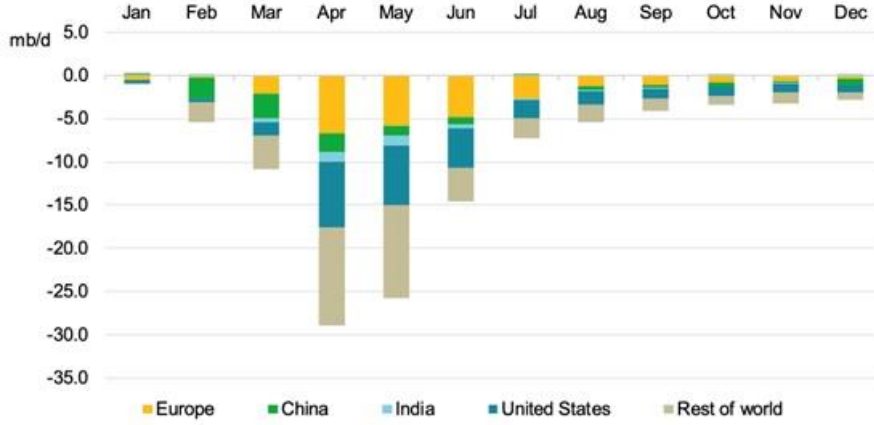
KÜRESEL PETROL TALEBİ

İlk çeyrekte, küresel petrol talebinin yaklaşık %60'ini oluşturan nakliye/taşımacılık ve havacılıktaki kısıtlama nedeniyle küresel petrol talebi yaklaşık %5'lik bir düşüş yaşadı.

Mart ayı sonuna kadar, küresel karayolu taşımacılığı faaliyetleri 2019 ortalamasının yaklaşık %50'sinin altında ve havacılık faaliyetleri ise 2019 aynı dönemin %60 altındaydı.

Petrol talebi, yıl boyunca ortalama %8-9 düşerek petrol tüketimini 2012 seviyelerine geri çekti.

Küresel Aylık Petrol Talebi (2019-2020 Mukayesesi)

KÜRESEL GAZ TALEBİ

Salgının gaz talebi üzerindeki etkisi daha hafif seyretti ve %2 civarında bir düşüş gözlemlendi, çünkü gaz bazlı ekonomiler 2020'nin ilk çeyreğinde henüz salgından ciddi bir şekilde etkilenmemiştir.

Gaz talebi, sanayi ve birçok endüstrideki talebin azalmasıyla birlikte tüm yıl boyunca ilk çeyreğe göre çok daha fazla düşebilir.

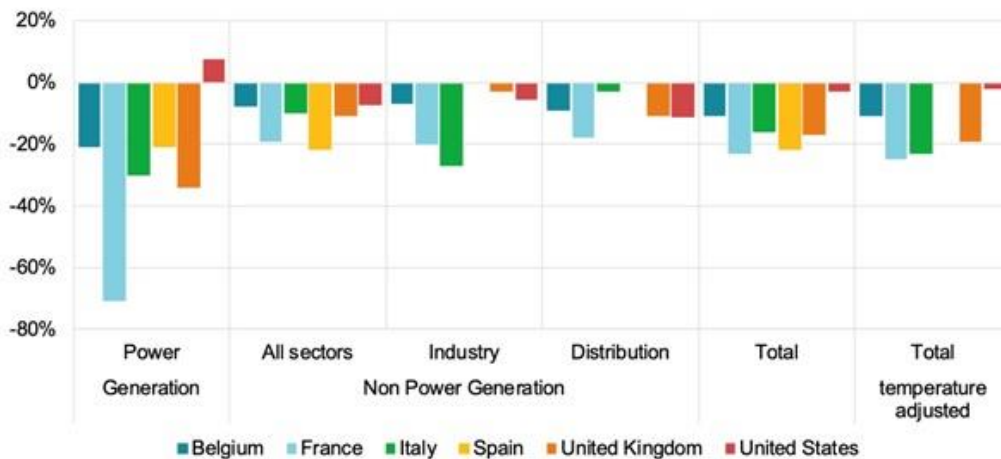
Küresel doğal gaz talebi 2020'de %5 azalabilir.

Elektrik üretimindeki gaz tüketimi, -ki küresel talepteki azalmanın yaklaşık %60'ini oluşturuyor- %7 civarında düşecektir. Avrupa'daki düşüş özellikle sert olacaktır.

Sanayi sektörü, küresel düşüşün yaklaşık %25'ini oluşturuyor.

Enerji sektörünün kendisi küresel gaz talebindeki düşüşün yaklaşık %10'unu oluşturacak ve %4 düşecektir.

İzolasyonun Gaz Tüketimine Sektör Bazlı Etkileri (15 Nisan'a kadar AB ve ABD)

YENİLENEBİLİR ENERJİ

Yenilenebilir enerji kaynakları, 2020 yılının ilk çeyreğinde %1,5 oranında bir talep artışı yaşayarak, talep artışı kaydeden tek enerji kaynağı oldu.

Düşük işletme maliyetleri ve birçok güç sistemine tercihli erişim nedeniyle yenilenebilir enerji talebinin artması beklenmektedir.

Çoğu durumda, yenilenebilir enerji kaynakları, enerji şebekelerinde öncelik kazanır ve çıktılarını talebe uyacak şekilde ayarlamaları istenmez bu da onları daha düşük elektrik talebinin etkilerinden yalıtır.

Son zamanlardaki kapasite artışı ve 2020'de çevrimiçi hale gelen bazı yeni projeler üretimi artıracaktır.

Elektrik talebi, kısıtlamalar ve sosyal izolasyonun etkisiyle ciddi manada düşüş gösterdi.

Bazı ülkelerde tam izolasyon sürecinde elektrik talebi %20 veya daha fazla azaldı. Öte yandan konut talebindeki olası artışların ticari ve endüstriyel operasyonlardaki düşüşlerden çok daha ağır basması da mümkün gözükmektedir.

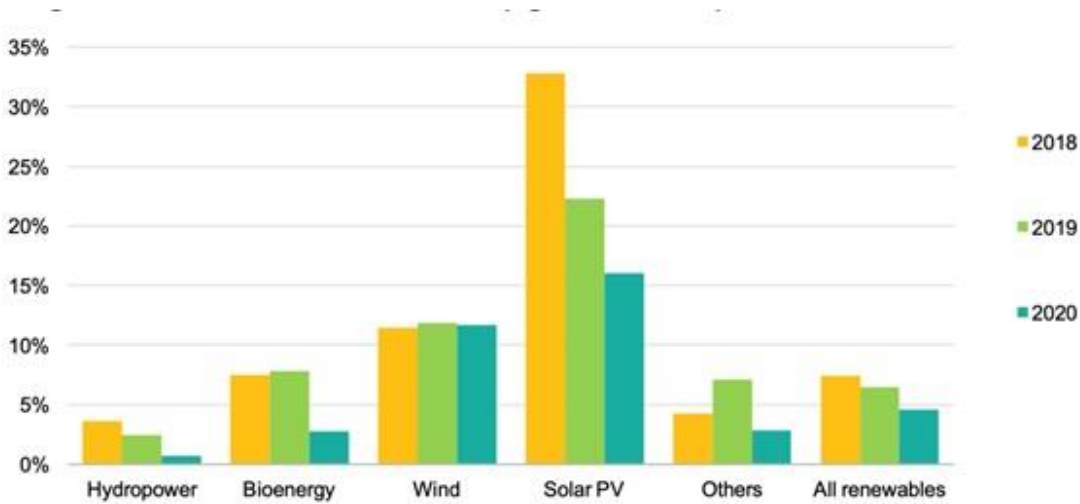
Talep azalmaları yenilenebilir kaynakların elektrik arzındaki payını artırmıştır.

Kömür, gaz ve nükleer enerji de dahil olmak üzere diğer tüm elektrik tüketim kaynaklarına da talep düştü.

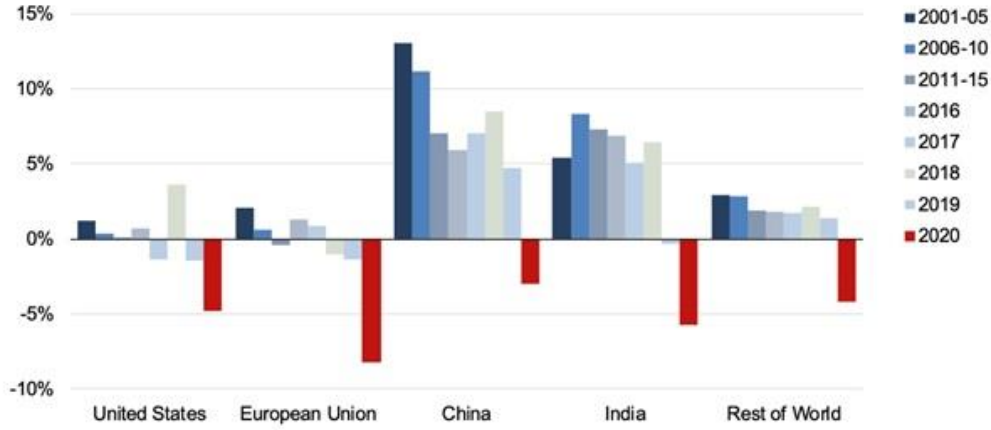
2020 için tahmin edilen küresel elektrik talebi düşüşü, -bazı bölgelerde%10'lük düşüşlerle-%5 oranında gerçekleşeceği tahmin ediliyor.

Gelecek süreçte, düşük karbonlu kaynaklar, küresel olarak kömür yakıtlı kaynaklardan çok daha fazla kullanılıyor olacak.

Yenilenebilir Enerji Kaynaklarında Yıllık Büyüme Oranları (2018-2020)

Elektrik Talebinde Yıllık Ortalama Büyüme Oranları (2001-2020 ABD, AB, Çin, Hindistan, Geri Kalan Dünya)

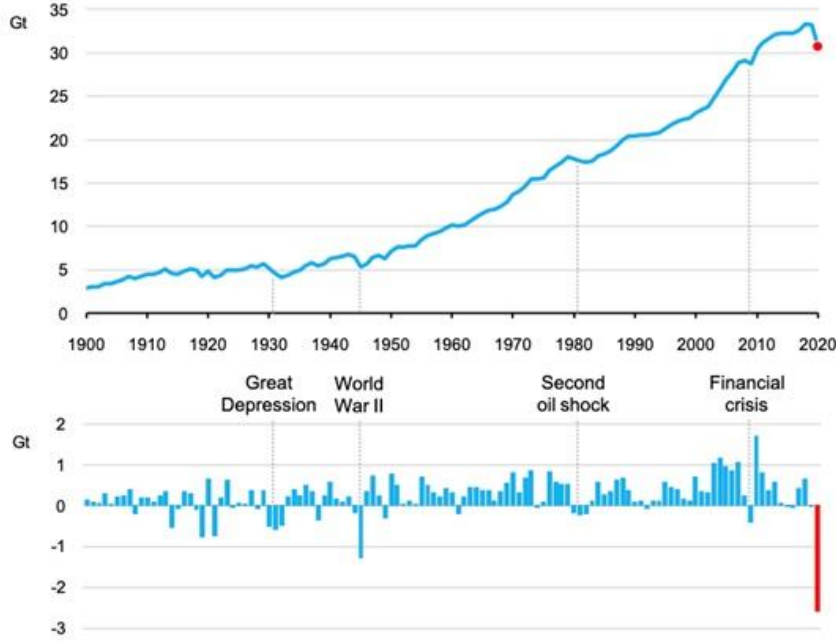
KARBON EMİSYONU

Küresel CO₂ emisyonlarının %8 (2,6 gigaton'a (Gt)) bir düşüş göstererek 10 yıl önceki seviyesine düşmesi bekleniyor.

Küresel CO₂ emisyonlarının yılın geri kalan dokuz ayında daha da hızlı bir şekilde düşmesi ile beraber, (2020 için 30,6 Gt'ye) 2019'dan %8 daha düşük olması bekleniyor. Bu, 2010'dan bu yana en düşük seviye olarak kayıtlara geçecek.

Bu tür bir yıllık düşüş, küresel mali kriz nedeniyle 2009'da görülen rekor düşüşten altı kat daha büyük ve 2. Dünya Savaşı'ndan bu yana tüm global azalmaların toplamından iki kat daha büyük olacaktır.

Bununla birlikte, önceki krizlerden sonra olduğu gibi, ekonomileri ayağa kaldırmak için başlayacak yatırım harcamaları daha temiz ve daha dayanıklı enerji altyapısına yönelmedikçe, emisyonlardaki artış düşüşten daha büyük olabilir.

Küresel Karbon Emisyonu Yıllık Değişimi**ÖZET**

COVID-19 krizi ve yayılmasını yavaşlatmak için alınan tedbirler, enerji talebi üzerinde 70 yıldır görülmemiş derin bir etki yarattı. Mevcut salgının tam etkisi, izolasyon ve içe kapanma önlemlerinin süresi ve dünya çapında kat edilen iyileşme ile beraber öngörülebilir olacaktır. Bu benzeri görülmemiş durum ve hükümetlerin uygulamaya koyduğu teşvik paketleri önümüzdeki yıllarda enerji sektörünü ciddi manada şekillendirecek, büyük ölçüde enerji endüstrisi, enerji güvenliği ve temiz enerji geçişleri için önemli sonuçlar doğuracaktır.

Enerji sektöründeki küresel daralmadan dolayı çoğu enerji şirketi ciddi gelir kaybına uğramış durumda. Gerçekte, ilk önce petrol, gaz, kömür ve elektrik dahil olmak üzere ürünlerine olan düşük talepten ve yine bu ürünler için daha düşük fiyatlardan dolayı sektör iki yönlü bir kayıp içerisindedir. Ortalama petrol fiyatları keskin bir şekilde düştü, West Texas Intermediate tarihte ilk kez negatif fiyatları vurdu. Avrupa ve Asya pazarlarında LNG fiyatları tüm zamanların en düşük seviyelerine geriledi. Doğal gaz fiyatları, depolama alanının dolu olduğu Amerika Birleşik Devletleri'nde negatife düştü. Kömür, tedarik zinciri lojistik kısıtlamalardan petrol ve doğalgaza göre daha az etkilendiği için daha az bir sarsılma yaşadı. Ucuz gaz ve zayıflayan talebin bir araya gelmesi, toptan satış pazarlarında enerji fiyatlarının üçte bir oranında azalmasına neden oldu. Amerika Birleşik Devletleri'nde ve Belçika, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Almanya, İsveç ve İsviçre de dahil olmak üzere Avrupa'daki bazı ülkelerde elektrik piyasa fiyatları sıfırın altına düştü.

COVID-19 krizinden çıkan enerji sektörü, öncekinden önemli ölçüde farklı bir yönelime kayabilir. Tüm alt sektörlerdeki düşük fiyatlar ve düşük talep, finans kurumlarını zayıf ve dar bilançolara mecbur edecektir. Yenilenebilir elektrik projelerine sahip olanlar da

dahil olmak üzere piyasa sinyallerinden bir dereceye kadar yalıtılmış iş kolları en iyi finansal konumda ortaya çıkacaktır. Piyasa fiyatlarına en fazla maruz kalan özel firmalar en ciddi finansal etkileri yaşayacaktır. Pazar yoğunlaşması ve konsolidasyonlar muhtemeldir.

Enerji sektöründe, COVID-19 krizinin yatırım üzerinde önemli bir etkisi olacaktır. Bu, enerji güvenliği ile ilgili endişeleri artırabilir, çünkü küresel enerji talebinin kriz öncesi yörüngeye dönmesi uzun zaman alacaktır. Küresel enerji yatırımının önemli bir kısmı sadece mevcut enerji arzı seviyelerini sürdürmeye odaklanmış durumdadır: petrol ve gaz üretiminin mevcut seviyelerde tutulması, yaşanan elektrik üretim kapasitelerine ve şebekelerine yatırım yapılması. Bu faaliyetlere yapılan yatırımlar, durgun bir toparlanma sürecinde dahi güçlü kalmalıdır.

Enerji güvenliği, petrol ve gaz piyasaları da dahil olmak üzere COVID-19 süreci ile ciddi test edilmiştir. Eşzamanlı arz ve talep şokları petrol piyasalarını kargaşaya sürükledi. Petrol, hem uluslararası ticaretin önemli bir unsuru hem de birçok üretici ülke için kritik bir gelir kaynağı olarak küresel makro finansmanda merkezi bir rol oynamaktadır. Sınırların kapanması, taşımacılığın büyük ölçüde durması ve sosyal önlemlerin hızı ve büyüklüğü normal piyasa esnekliğini büyük ölçüde aşan benzeri görülmemiş talep düşüşlerine neden olmuştur. Sonuç olarak, bazı yerlerde düzensiz üretimin durdurulması muhtemeldir. Bunun sonucunda ortaya çıkan makroekonomik ve finansal kesintiler, endüstrinin dünya ekonomisi ve petrol talebi düzeldikçe üretimi artırma yeteneğini zayıflatıp başka bir krizi doğurabilir.

Doğal gaz arzı, sanayi, konut, hizmet sektörü ve elektrik tedariki dahil tüm sektörlerdeki operasyonlar için kritik öneme sahiptir. Son yıllarda yapılan büyük yatırımlar ve Covid-19 nedeniyle talepte yaşanan düşüş nedeniyle küresel gaz piyasaları yüksek oranda arz fazlası ile karşı karşıyadır ve depolama seviyeleri çok yüksektir. Aynı zamanda, kritik altyapı tesislerine sahip olan ve işleten şirketler de dahil olmak üzere, yoğun mali baskı sektöre zarar vermektedir. Politika yapımcılar, işletme, bakım ve güvenlik harcamalarının önceliklendirilmesini ve uygun şekilde sürdürülmesini sağlamalıdır. ABD LNG piyasalarının birçok bölgede enerji güvenliğini ve piyasa verimliliğini artırmada önemli bir rol oynamıştır, ancak devam eden zorlu piyasa koşulları nedeniyle ABD LNG tesislerinin önemli ölçüde kapatılması riskiyle karşı karşıyadır.

Elektrik arz güvenliğinin modern ekonomilerdeki merkezi önemi COVID-19 ile birlikte bir kez daha teyid edildi. Sağlam, kesintisiz bir elektrik arzı, hem sağlık sisteminin işleyişinin hem de sosyal refahın ve ekonomik faaliyetlerin sürdürülmesinin temel koşuludur. Ancak hala dünyanın bazı bölgelerinde güvenilir bir elektrik tedariki sağlanamıyor. Afrika'da birkaç bin hastane ve sağlık tesisinin elektriğe erişimi hala yoktur. Hem Afrika hem de Güney Asya'da elektrik güvenilirliği sorunları sosyal mesafeyi sınırlandırmaktadır.

COVID-19 krizi sürecinde elektrik arzı ve güvenliği dünyanın birçok bölgesinde kesintisiz bir şekilde devam etti fakat kriz aynı zamanda yenilenebilir enerjiye geçişi hızlandırdı. Yenilenebilir kaynakların payı pandemi öncesinde beklentilerin birkaç yıl ötesine geçti. Bununla birlikte, yenilenebilir enerji kaynaklarının yükselişi elektrik güvenliği için bazı

* "Global Energy Review 2020", IEA

sorunlar doğurmuştur. Gelişmiş ülkelerde elektrik kesintilerinin ana nedeni, sistemin güç akışlarındaki ani değişiklikleri ve çeşitli ağ sorunlarını yönetememesidir. Rüzgar ve güneş PV'nin sürekli büyümesi ile eşleştirilen düşük elektrik talebi, yenilenebilir enerjilerin payını artırdı. Aynı zamanda, talep yanıtı sağlayan endüstriyel tesislerin kapatılması, elektrik fiyatlarının düşük olması ve enerji santrallerinin boş olması nedeniyle sektörde esneklik sınırlı kalmaktadır. Bugüne kadar, büyük ekonomilerdeki elektrik sistemleri sağlam bir güvenilirlik sağlamıştır, ancak pandemi krizi ile beraber sistem operatörlerinin, tedarikçilerin ve hükümetlerin çok daha dikkatli olması gerekecektir.

COVID-19 krizi temiz enerjiye geçişin geleceğini derinden etkileyecek. Küresel CO₂ emisyonları rekor düzeyde bir düşüşle karşı karşıya ancak sürdürülebilir bir enerji stratejisi büyük bir çaba ve kararlılık gerektirmektedir. 2020 yılında emisyonlarda gerçekleşecek görülmemiş bir düşüş yapısal değişiklikler olmaksızın geçici olabilir. Geçmiş krizlerden sonra gelen iyileşmeler, 2010 yılında kaydedilen en yüksek yıllık artış da dahil olmak üzere, CO₂ emisyonlarında ani toparlanmalara neden olmuştur.

Hükümetler, enerji sektörünün COVID-19 krizinden toparlanmasının şekillenmesinde, tıpkı enerji yatırımlarının yönlendirilmesinde olduğu gibi, büyük bir rol oynayacaktır. Özellikle, ekonomik teşvik paketlerinin tasarımı, hükümetlerin ekonomik toparlanma çabalarını temiz enerji geçişleriyle ilişkilendirmeleri ve enerji sistemini daha sürdürülebilir bir yola yönlendirmeleri için büyük bir fırsat sunmaktadır. Temiz enerji geçişleri ve teşvik tartışmaları ivme kazanırken, fırsatlarını toplamak ve herkes için daha modern, daha temiz ve daha dayanıklı bir enerji sektörüne yol açmak için eşgüdümlü bir politika çabası gerekecektir.